

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

JULIANE KOKOTT

prezentate la 7 septembrie 2006¹(1)

Cauza C-284/04

T-Mobile Austria GmbH și alții

împotriva

Republicii Austria

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Landesgerichts für Zivilrechtssachen Wien (Austria)]

„Așa se prezintă TVA – Noțiunea de activitate economică – Organisme de drept public în calitate de persoane impozabile – Atribuirea prin licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor pentru serviciile de telecomunicații mobile de generația a treia (UMTS), precum și pentru GSM/DCS/1800 și TETRA”

I – Introducere

1. În noiembrie 2000, Telekom-Control-Kommission, autoritatea austriacă de reglementare, a scos la licitație mai multe loturi de frecvențe care permit oferirea de servicii de telecomunicații mobile de tip UMTS/IMT-2000(2) (numite și servicii de telecomunicații mobile de generația a treia – 3G) și apoi a atribuit prin decizie celor mai buni ofertanți drepturile de utilizare a frecvențelor respective. Cu această ocazie, au fost încasate redevențe în valoare totală de 831 595 241,10 euro. În prealabil, au fost deja atribuite în același mod frecvențe care permit oferirea de servicii de telefonie mobilă de generația a doua (normă GSM(3)) și care servesc sistemul radioelectric transeuropean cu resurse partajate TETRA(4).

2. Aparatele de telecomunicații mobile 3G dispun de o capacitate de transmisie a datelor superioară telefoanelor mobile din generațiile anterioare. Acestea permit îndeosebi oferirea unor servicii multimedia precum videoconferințele, accesul la internet și serviciile online. Se consideră că introducerea telecomunicațiilor mobile UMTS reprezintă un progres tehnic semnificativ care deschide întreprinderilor de telecomunicații numeroase domenii de activitate noi.

3. Cele opt întreprinderi de telecomunicații care au dobândit drepturile de utilizare a frecvențelor (denumite în continuare de asemenea „reclamantele”) susțin, în acțiunea principală, că atribuirea drepturilor a fost o operațiune supusă taxei pe valoarea adăugată și că redevențele de utilizare a frecvențelor ar fi inclus taxa pe valoarea adăugată. Prin urmare, ele solicită emiterea de facturi în care este indicată taxa pe valoarea adăugată. Aceasta este o condiție pentru a deduce, ca taxă aferentă intrărilor, taxa pe valoarea adăugată pe care aceste întreprinderi pretind că au achitat-o.

4. Potrivit articolului 4 alineatele (1) și (2) din A șasea directivă TVA (denumită în continuare „A șasea directivă”)(5) sunt supuse impozitării numai operațiunile pe care o persoană impozabilă le realizează în cadrul activității sale economice. Conform articolului 4 alineatul (5), directiva nu asimilează, în principiu, statul și organismele acestuia unei persoane impozabile atunci când acționează în calitate de autorități publice. Elementul cheie al prezentei proceduri îl constituie interpretarea acestor dispoziții cu privire la atribuirea prin licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor.

5. Într-o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare paralelă(6), în care prezentăm de asemenea concluzii astăzi, VAT și Duties Tribunal London formulează întrebări similare cu ocazia examinării atribuirii prin licitație a licențelor UMTS în Regatul Unit.

6. În plus, alte state membre au urmat exemplul britanic și austriac, încasând de asemenea redevențe importante pentru licențe. Importanța specială a prezentei proceduri și a celei paralele declanșate în Regatul Unit nu este legată, așadar, numai de sumele enorme care sunt în joc. Acestea au de asemenea valoare de cauze-pilot pentru litigii similare în alte state membre.

II – Cadrul juridic

A – Dispozițiile referitoare la taxa pe valoarea adăugată

1. Dreptul comunitar

7. Conform articolului 2 punctul 1 din A șasea directivă, sunt supuse taxei pe valoarea adăugată:

„livrarea de bunuri și prestarea de servicii efectuate cu titlu oneros pe teritoriul țării de către o persoană impozabilă care acționează ca atare; [...]” [traducere neoficială]

8. Articolul 4 din A șasea directivă definește persoana impozabilă după cum urmează:

„(1) «Persoană impozabilă» înseamnă orice persoană care, în mod independent, desfășoară în orice loc orice activitate economică prevăzută la alineatul (2), indiferent de scopul sau de rezultatele activității respective.

(2) Activitățile economice menționate la alineatul (1) cuprind toate activitățile producătorilor, comercianților sau persoanelor care prestează servicii, inclusiv activitățile miniere și activitățile agricole și activitățile prestate în cadrul profesiunilor liberale. Exploatarea bunurilor corporale sau necorporale în scopul obținerii de venituri cu caracter de continuitate este de asemenea considerată activitate economică.

[...]

(5) Statele, autoritățile regionale și locale și alte organisme de drept public nu sunt considerate persoane impozabile pentru activitățile sau pentru operațiunile în care se angajează ca autorități

publice, chiar și atunci când colectează taxe, redevențe, contribuții sau plăți în legătură cu activitățile sau cu operațiunile respective.

Cu toate acestea, atunci când se angajează în asemenea activități sau operațiuni, ele sunt considerate persoane impozabile pentru activitățile sau pentru operațiunile respective în măsura în care calitatea lor de persoane neimpozabile determină denaturări semnificative ale concurenței.

În orice caz, aceste organisme sunt considerate persoane impozabile în ceea ce privește activitățile cuprinse în anexa D, cu condiția ca aceste activități să nu fie efectuate la o scară neglijabilă.

[...]” [traducere neoficială]

9. În anexa D se menționează la punctul 1 „telecomunicațiile” ca activitate menționată la articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf din Așasea directivă.

2. Dreptul național

10. Potrivit articolului 1 alineatul 1 punctul 1 din legea austriacă din 1994 privind impozitul pe cifra de afaceri (Umsatzsteuergesetz, denumit în continuare „UstG”), sunt supuse impozitului pe cifra de afaceri livrările și alte prestații efectuate cu titlu oneros pe teritoriul țării de către un întreprinzător în cadrul activității sale. Caracterul impozabil nu este exclus prin faptul că operațiunea este efectuată în temeiul unui act legislativ sau administrativ ori este considerat ca efectuat în temeiul unei dispoziții legale.

11. Potrivit articolului 2 alineatul 1 din UstG, este considerat întreprinzător o persoană care exercită în mod independent o activitate comercială sau profesională. Comercială sau profesională este orice activitate permanentă efectuată în scopul obținerii de venituri.

12. Conform articolului 2 alineatul 3 din UstG, organismele de drept public au, în principiu, activitate comercială sau profesională numai în cadrul unităților lor comerciale [articolul 2 din Legea cu privire la impozitul pe profit (Körperschaftsteuergesetz, denumit în continuare „KStG”)]. Articolul 2 alineatul 1 din KStG prevede că prin unitate comercială a unui organism de drept public se înțelege orice organ care este autonom din punct de vedere economic și care exercită în mod exclusiv sau în mod principal o activitate economică permanentă cu caracter privat, în afara sectorului agriculturii sau al silviculturii, cu scopul de a obține venituri sau, în absența participării la schimburile economice generale, de a obține alte avantaje economice.

13. Articolul 2 alineatul 5 din KStG prevede în pasajul care ne interesează: „Nu reprezintă o activitate economică cu caracter privat în sensul [alineatului] 1, activitatea care ține în principal de exercițiul autorității publice [...]”.

14. Articolul 11 alineatul 1 prima și a doua frază din UstG prevede următoarele: „Dacă întreprinzătorul efectuează operațiuni în sensul articolului 1 alineatul 1 punctul 1 din UstG, atunci acesta este autorizat să emit facturi. Dacă întreprinzătorul efectuează operațiuni destinate altui întreprinzător pentru nevoile întreprinderii sale sau destinate unei persoane juridice, în măsura în care nu este vorba de un întreprinzător, acesta este obligat să emit facturi”(7). Aceste facturi trebuie să conțină, în temeiul articolului 11 alineatul 1 punctul 6 din UstG, suma reprezentând taxa aferentă redevenței.

B – Cadrul juridic al atribuirii frecvențelor UMTS

15. Frecvențele radio reprezintă o resursă limitată. Spectrul frecvențelor exploatabile din punct de vedere tehnic a fost deja atribuit în mare parte diferitelor servicii și tipuri de exploatare. Pentru

evitarea perturbațiilor, fiecare exploatare dispune de segmente (benzi de frecvență) delimitate precis între ele. Reglementarea mondială a frecvențelor este rezultatul lucrărilor Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (UIT), o organizație internațională care activează sub egida Națiunilor Unite.

16. Benzile de frecvență deschise telecomunicațiilor mobile UMTS/IMT-2000 au fost stabilite, în principiu, în 1992, în cadrul Conferinței mondiale a radiocomunicațiilor (CMR 92) organizate de UIT. În Rezoluția 212, Conferința mondială a radiocomunicațiilor din 1997 menționează că, în jurul anului 2000, se așteaptă să fie puse în funcțiune serviciile de telecomunicații mobile IMT-2000.

17. La nivel european, Conferința europeană a administrațiilor de poștă și telecomunicații (CEPT)(8) pregătește, la rândul său, punerea în funcțiune a telecomunicațiilor mobile de generația a treia. Comitetul European pentru Radiocomunicații (CER), care face parte din această organizație, a definit prin Decizia ERC/DEC(97)/07 din 30 iunie 1997(9) în special spectrul frecvențelor disponibile.

18. Partea din spectrul frecvențelor rezervat telecomunicațiilor mobile de generația a treia se subîmparte, la rândul său, în segmente în care mai mulți operatori pot exploata în același timp rețele de telecomunicații mobile. Întinderea drepturilor de utilizare a frecvențelor atribuite, precum și numărul lor diferă de la un stat membru la altul(10). În timp ce Austria și Germania, de exemplu, au împărțit spectrul la șase operatori, în Belgia și în Franța nu au existat decât trei. Definiția limitelor benzilor deschise pentru exploatarea unei rețele se face adar cu o anumită marjă de apreciere – în limitele cerințelor tehnice minime.

19. Și reglementarea frecvențelor pentru servicii de telecomunicații mobile de generația a doua se bazează pe indicațiile CEPT.

1. Dreptul comunitar

20. În perioada relevantă în cauză, Directiva 97/13/CE(11) stabilea cadrul juridic comunitar pentru atribuirea autorizațiilor generale și individuale pentru servicii de telecomunicații.

21. În conformitate cu articolul 3 alineatul (3) din Directiva 97/13, „statele membre nu pot elibera licențe individuale decât dacă beneficiarul obține accesul la resurse limitate, fizice sau de altă natură, ori dacă este supus unor obligații speciale ori dacă beneficiază de drepturi speciale, conform prevederilor anexei III”. [traducere neoficială]

22. Secțiunea a III-a din Directiva 97/13/CE (articolele 7-11) reglementează în detaliu licențele individuale. Articolul 10 prevede că statele membre pot limita numărul de licențe individuale în măsura necesară garantării unei utilizări eficiente a spectrului de frecvențe radio. Acestea trebuie, în acest sens, să țină seama în mod corespunzător de necesitatea de a crea la maximum avantajele pentru utilizator și de a înlesni dezvoltarea concurenței. Statele membre atribuie aceste licențe individuale pe baza unor criterii de selecție obiective, nediscriminatorii, transparente, echilibrate și detaliate.

23. În conformitate cu articolul 11 alineatul (1) din Directiva 97/13, atribuirea licențelor se poate face cu perceperea unor taxe pentru acoperirea cheltuielilor. Alineatul (2) permite, în plus, impunerea altor taxe:

„Fără a aduce atingere prevederilor alineatului (1), în situația unor resurse limitate, statele membre pot autoriza autoritățile de reglementare să impună redevențe pentru a ține seama de necesitatea de a asigura o utilizare optimă a acestei resurse. Aceste redevențe sunt

nediscriminatorii și în special seama de necesitatea de a promova dezvoltarea unor servicii inovatoare și a concurenței.” [traducere neoficială]

24. Directiva 97/13 a fost abrogată prin Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru)(12). Spre deosebire de Directiva 97/13, articolul 9 alineatul (3) din Directiva 2002/21 prevede în prezent că statele membre pot permite întreprinderilor să își transfere drepturile de utilizare a frecvențelor radio altor întreprinderi.

25. Pentru acest caz, articolul 9 alineatul (4) din Directiva 2002/21 prevede următoarele:

„Statele membre se asigură că intenția unei întreprinderi de a-și transfera drepturile de utilizare a frecvențelor radio este comunicată autorităților naționale de reglementare responsabile cu alocarea frecvențelor, că orice transfer se efectuează în conformitate cu procedurile prevăzute de autoritatea națională de reglementare și că acesta este făcut public. Autoritățile naționale de reglementare se asigură că astfel de transferuri nu denaturează concurența. În cazul în care utilizarea frecvenței radio a fost armonizată prin aplicarea Deciziei nr. 676/2002/CE (Decizia privind spectrul radio) sau a altor măsuri comunitare, astfel de transferuri nu generează nicio schimbare în utilizarea frecvenței radio respective.”

26. De asemenea, aici prezintă interes Decizia nr. 128/1999/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 1998 privind introducerea coordonată în Comunitate a unui sistem de comunicații mobile și fîră fir (UMTS) de generația a treia(13) (denumită în continuare „Decizia UMTS”). Prin această decizie, Parlamentul European și Consiliul au dat într-un fel semnalul de introducere pe plan european a telecomunicațiilor mobile UMTS.

27. Considerentele Deciziei UMTS menționează dezvoltările și dispozițiile internaționale referitoare la telecomunicații mobile de generația a treia. Articolul 3 alineatul (1) din Decizia UMTS impune statelor membre să pună în aplicare un sistem de autorizare a UMTS cel târziu la 1 ianuarie 2000. În conformitate cu articolul 3 alineatul (3), „acestea asigură, în conformitate cu legislația comunitară, ca furnizarea UMTS să fie organizată în benzile de frecvențe care sunt armonizate de CEPT [...]”. [traducere neoficială]

2. Dispozițiile naționale

28. Conform articolului 14 din legea austriacă referitoare la telecomunicații, în forma din 1 iunie 2000 (Telekommunikationsgesetz, denumită în continuare „TKG”), pentru exploatarea serviciului de telefonie vocală mobilă și a altor servicii publice de telecomunicații mobile prin intermediul unei rețele de telecomunicații mobile proprii este necesară acordarea unei concesiuni. Concesiunea trebuie acordată atunci când, la concesiunile pentru exploatarea serviciilor publice de telecomunicații mobile, frecvențele au fost atribuite sau pot fi atribuite în același timp cu concesiunea [articolul 15 alineatul 2 punctul 3 din TKG]. Potrivit articolului 16 alineatul 1 din TKG, concesiunile pot fi transferate cu autorizarea autorităților de reglementare. Pentru acoperirea costurilor administrative determinate de acordarea concesiunii trebuie să fie plătită o taxă (articolul 17 din TKG).

29. Potrivit articolului 21 alineatul 1 din TKG titularii unei concesiuni de telecomunicații mobile trebuie să achite, pentru a garanta exploatarea eficientă a spectrului de frecvențe, printr-o singură plată sau prin plăți anuale, o redevență de utilizare a frecvențelor în plus față de taxa de utilizare a frecvențelor. Articolul 49 alineatul 4 din TKG prevede că „atribuirea frecvențelor destinate furnizării serviciilor publice de comunicație mobilă și altor servicii publice de telecomunicație [...] [este de competența] autorităților de reglementare”.

30. Procedura de atribuire este reglementată în detaliu la articolul 49 al cărui alineat 1 este redactat după cum urmează: „Autoritatea de reglementare trebuie să aloce frecvențele care i-au fost conferite solicitantului care îndeplinește condițiile generale prevăzute la articolul 15 [alineatul] 2 punctele 1 și 2 și care garantează utilizarea cea mai eficientă a frecvențelor, ceea ce se determină prin cuantumul redevenței oferite în schimbul dreptului de utilizare a frecvențelor. Aceasta se stabilește prin valoarea redevenței oferite în schimbul dreptului de utilizare a frecvențelor”.

31. Alte detalii au fost reglementate prin regulamentul de procedură adoptat de Telekom-Control-Kommission în temeiul articolului 49a alineatul 7 din TKG, precum și prin documentele aferente ofertei publice din 10 iulie 2000 din procedura referitoare la atribuirea frecvențelor pentru sistemele de telefonie mobilă de generația a treia (UMTS/IMT2000). Acestea prevăd, printre altele, oferte minime de 700 000 000 ATS (50 870 983,92 euro) pentru lotul de frecvențe în benzi pereche și de 350 000 000 ATS (25 435 491,96 euro) pentru lotul de frecvențe în benzi nepereche.

32. Înainte de 1 iunie 2000, atribuirea concesiunilor a fost reglementată prin dispozițiile TKG în versiunea din 1997.

33. În 2003, TKG a fost republicat. Articolul 56 alineatul 1 din TKG 2003 reglementează din acest moment în special cesiunea drepturilor de utilizare a frecvențelor atribuite de autoritatea de reglementare. Această cesiune este posibilă numai cu îndeplinirea anumitor condiții și necesită autorizarea autorității de reglementare.

34. Articolele 110-112 din TKG reglementează organizarea și atribuțiile Telekom-Control-Kommission. Aceasta este integrată în cadrul Telekom-Control GmbH, al cărei unic asociat este statul și care îndeplinește atribuțiile autorității de reglementare, în măsura în care acestea nu au fost încredințate Telekom-Control-Kommission (articolele 108 și 109 din TKG). Printre atribuțiile de reglementare ale Telekom-Control-Kommission se află în special atribuirea frecvențelor în temeiul articolului 49 alineatul 4 coroborat cu articolul 49a din TKG (articolul 111 punctul 9 din TKG).

III – Situația de fapt și întrebările preliminare

35. Prin decizia Telekom-Control-Kommission din 20 noiembrie 2000 a avut loc atribuirea frecvențelor și acordarea concesiunilor pentru sistemele de telefonie mobilă de generația a treia (UMTS/IMT2000). Înainte de atribuire, loturile de frecvențe au făcut obiectul unei cereri de ofertă și apoi au fost scoase la licitație în cadrul unei proceduri de licitație publică simultană, în mai multe etape. La licitațiile din 2 și din 3 noiembrie 2000, au fost vândute în total 12 loturi de frecvențe în benzi pereche de 5 MHz, iar într-o altă licitație desfășurată în același timp, au fost vândute cinci loturi de frecvențe în benzi nepereche de 5 MHz. Pe baza rezultatelor licitației, loturile de frecvențe au fost atribuite conform deciziei reclamantelor. Redevențele de utilizare a frecvențelor au fost stabilite după cum urmează:

T-Mobile Austria GmbH: 170 417 796,10 euro,

Mobilkom Austria AG & Co KG: 171 507 888,60 euro,

TRA3G Mobilfunk GmbH: 113 151 602,70 euro,

ONE GmbH: 120 055 522,00 euro,

Hutchison 3G Austria GmbH: 139 023 131,70 euro,

3G Mobile Telecommunications GmbH: 117 439 300,00 de euro.

36. Fiecare dintre adjudecatori trebuia să plătească sumele menționate în două tranșe, prima tranșă în termen de 7 zile de la notificarea deciziei Telekom-Control-Kommission, iar a doua tranșă în termen de șase săptămâni. Concesiunea și atribuirea frecvențelor sunt valabile până la 31 decembrie 2020.

37. Prin decizia Telekom-Control-Kommission din 3 mai 1999, drepturile de utilizare a frecvențelor GSM (canale DCS-1800) au fost atribuite societății tele.ring Telekom Service GmbH & Co KG în schimbul unei redevențe de 98 108 326,00 de euro. Ulterior, prin decizia din 7 februarie 2000, Telekom-Control-Kommission a atribuit frecvențele pentru sistemul de radiocomunicații europene TETRA societății master-talk Austria Telekom Service GmbH & Co KG, stabilindu-se o redevență de utilizare a frecvențelor de 4 832 743,47 euro. Și aceste decizii s-au bazat pe o licitație.

38. În acțiunea principală, reclamantele au solicitat eliberarea de facturi pentru redevențele de utilizare a frecvențelor, în care să fie menționată taxa pe valoarea adăugată inclusă, potrivit reclamantelor, în redevență. În cadrul acestei proceduri, prin decizia din 7 iunie 2004, Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien a adresat, în temeiul articolului 234 CE, următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile coroborate ale articolului 4 alineatul (5) al treilea paragraf și ale anexei D punctul 1 din A șasea directivă [...] trebuie interpretate în sensul că atribuirea de către un stat membru de drepturi de utilizare a frecvențelor pentru sistemele de telefonie mobilă conform normelor UMTS/IMT-2000, GSM/DCS-1800 și TETRA (denumite în continuare „drepturi de utilizare a frecvențelor pentru sistemele de telefonie mobilă”) în schimbul unei redevențe de utilizare a frecvențelor este o operațiune care ține de sectorul telecomunicațiilor?

2) Articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că un stat membru, al cărui drept intern nu prevede criteriul menționat la articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf din A șasea directivă cu privire la caracterul „non neglijabil” al unei activități (regula de minimum) ca pe o condiție pentru calitatea de persoană impozabilă, trebuie, în orice caz, să fie considerat persoană impozabilă pentru ansamblul activităților din sectorul telecomunicațiilor, indiferent dacă volumul acestor activități este sau nu este neglijabil?

3) Articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că atribuirea drepturilor de utilizare a frecvențelor pentru sistemele de telefonie mobilă de către un stat membru în schimbul unor redevențe în valoare totală de 831 595 241,10 EUR (UMTS/IMT-2000), 98 108 326 EUR (canale DCS-1800), respectiv de 4 832 743,47 EUR (TETRA) trebuie considerat drept o operațiune non neglijabilă, astfel încât statul membru are calitatea de persoană impozabilă pentru această operațiune?

4) Articolul 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că faptul că un stat membru, cu ocazia atribuirii drepturilor de utilizare a frecvențelor pentru sistemele de telefonie mobilă în schimbul unei redevențe în valoare totală de 831 595 241,10 EUR (UMTS/IMT-2000), de 98 108 326 EUR (canale DCS-1800), respectiv de 4 832 743,47 EUR (TETRA) nu supune aceste redevențe impozitului pe cifra de afaceri, în timp ce ofertanții particulari ai unor astfel de frecvențe trebuie să supună această activitate impozitului pe cifra de afaceri, ar conduce la denaturări semnificative ale concurenței?

5) Articolul 4 alineatul (5) primul paragraf din A ?asea directiv? trebuie interpretat în sensul c? o opera?iune a unui stat membru, care atribuie unor operatori de telefonie mobil? drepturi de utilizare a frecven?elor pentru sistemele de telefonie mobil? în a?a fel încât acesta stabile?te, în primul rând, o ofert? maxim? pentru remunerarea dreptului de utilizare a frecven?elor, frecven?ele fiind apoi atribuite celui care ofer? cel mai mult, nu este realizat? de c?tre stat în calitate de autoritate public? ?i, prin urmare, statul membru este considerat persoan? impozabil? pentru această activitate, indiferent de calificarea juridic? a actului de atribuire din punctul de vedere al dreptului intern al statului membru?

6) Articolul 4 alineatul (2) din A ?asea directiv? trebuie interpretat în sensul c? atribuirea de c?tre un stat membru de drepturi de utilizare a frecven?elor pentru sistemele de telefonie mobil?, astfel cum este descris? în cadrul celei de a cincea întreb?ri, trebuie considerat? ca activitate economic?, astfel încât statul membru este considerat persoan? impozabil? pentru această activitate?

7) A ?asea directiv? trebuie interpretat? în sensul c? redeven?ele pentru atribuirea drepturilor de utilizare a frecven?elor pentru sistemele de telefonie mobil? constituie sume brute (care includ deja TVA) sau sume nete (la care se poate înc? ad?uga TVA)?

39. În procedura în fa?a Cur?ii au prezentat observa?ii scrise întreprinderile men?ionate la punctele 35 ?i 37, Finanzprokuratur für die Republik Österreich în calitate de pârât, guvernele german, austriac, danez, italian, olandez, polonez ?i guvernul Regatului Unit, precum ?i Comisia Comunit??ilor Europene.

IV – **Aprecierea juridic?**

40. Conform articolului 4 alineatul (1) din A ?asea directiv?, persoan? impozabil? înseamn? orice persoan? care desf??oar? în mod independent o activitate economic?, indiferent de scopul sau de rezultatele activit??ii respective. Articolul 4 alineatul (2) din A ?asea directiv? define?te mai îndeaproape no?iunea de activitate economic?. Aceast? prevedere nu define?te, a?adar, numai calitatea de persoan? impozabil?, ci ?i condi?iile în care activitatea unei persoane este supus? taxei pe valoarea ad?ugată?

41. Articolul 4 alineatul (5) din A ?asea directiv? con?ine reguli distincte pentru a se stabili când statul trebuie asimilat unei persoane impozabile(14). Aplicarea acestei reguli presupune îns? c? exist? în orice caz o activitate economic? în sensul articolului 4 alineatul (2). Prin urmare, trebuie abordat? în primul rând a ?asea întrebare preliminar? care urm?re?te interpretarea acestei dispozi?ii.

A – Cu privire la a ?asea întrebare preliminar?: existen?a unei activit??i economice

42. Prin intermediul celei de a ?asea întreb?ri, instan?a de trimitere solicit?, în esen??, s? se stabileasc? dac? atribuirea de c?tre un stat membru a drepturilor de utilizare a frecven?elor pentru sistemele de telefonie mobil? trebuie calificat? drept activitate economic? în sensul articolului 4 alineatul (2) din A ?asea directiv?.

43. Articolul 4 alineatul (2) din A ?asea directiv? cuprinde o enumerare foarte larg? a ceea ce se consider? activitate economic? în sensul alineatului (1). Printre acestea figureaz? de asemenea, în special, în afara tuturor activit??ilor de produc?tor, de comerciant sau de prestator de servicii, opera?iunea care const? în exploatarea unui bun necorporal în vederea ob?inerii de venituri cu caracter de continuitate.

44. Din această definiție, Curtea a dedus că acestea „scot în evidență întinderea domeniului de aplicare al noțiunii de activități economice, precum și caracterul obiectiv al acesteia, în sensul că activitatea este considerată ca atare, independent de scopurile sau de rezultatele sale”(15).

45. Intențiile subiective urmărite de respectiva persoană în activitatea sa sunt, prin urmare, lipsite de relevanță. Dacă situația ar fi diferită, administrația fiscală ar trebui să recurgă la anchete pentru determinarea intențiilor persoanei impozabile, ceea ce ar fi contrar obiectivelor sistemului comun al taxei pe valoarea adăugată de asigurare a securității juridice și de facilitare a actelor inerente aplicării taxei pe valoarea adăugată, prin luarea în considerare, în afară de cazurile excepționale, a naturii obiective a respectivei operațiuni(16).

46. Vom examina, în primul rând, obiectiva care respinge orice idee de activitate economică întrucât atribuirea prin licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor ar servi la reglementarea pieței. Trebuie să se cerceteze în continuare dacă operațiunea trebuie considerată drept exploatarea a unui bun necorporal în scopul obținerii de venituri cu caracter permanent în sensul articolului 4 alineatul (2) din Aseasa directivă.

1. Obiectivul care constă în reglementarea pieței exclude o activitate economică?

47. Atribuirea prin licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor este determinată de împrejurarea că frecvențele radio reprezintă o resursă limitată. Partea din spectrul electromagnetic disponibil pentru servicii de telecomunicații mobile este delimitată prin convenții internaționale. În cadrul acestei părți, numai un număr limitat de rețele de telecomunicații mobile poate fi exploatat în același timp. Statul trebuie, inevitabil, să reglementeze situația pentru a garanta o exploatare ordonată și lipsită de orice perturbare.

48. Decizia UMTS impune statelor membre să pună în aplicare procedurile administrative necesare pentru introducerea serviciilor UMTS.

49. Directiva 97/13 și actele normative naționale care o transpun constituie cadrul juridic concret care dă naștere unor obligații ale statelor membre în atribuirea benzilor de frecvență. În conformitate cu articolul 10 din Directiva 97/13, acestora le revine obligația de atribuire a licențelor individuale menționate pe baza unor criterii de selecție obiective, nediscriminatorii, transparente, echilibrate și detaliate. Articolul 11 alineatul (2) din Directiva 97/13 le permite impunerea unor redevențe pentru a se ține seama de necesitatea de a asigura o utilizare optimă a acestor resurse.

50. Republica Austria a decis să scoată la licitație drepturile de utilizare a frecvențelor. Potrivit articolului 49a din TKG, prin procedura de licitație trebuie stabilit acel ofertant care garantează cea mai eficientă utilizare a frecvențelor. Potrivit informațiilor furnizate de guvernul austriac, nu s-a urmărit obținerea de venituri importante pentru stat.

51. Statele membre care au prezentat observații, precum și Comisia deduc din aceste împrejurări că acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor de către Telekom-Control-Kommission nu a fost de natură economică în sensul articolului 4 alineatele (1) și (2) din Aseasa directivă, ci a fost o măsură de reglementare a pieței.

52. Această interpretare nu poate fi primită.

53. În măsura în care o activitate constituie o activitate economică în înțelesul reglementării privind taxa pe valoarea adăugată, aceasta depinde de natura sa obiectivă, care trebuie determinată avându-se în vedere împrejurările exterioare concrete. Obiectivul urmărit de această

activitate, mai exact reglementarea accesului pe piața telecomunicațiilor mobile în conformitate cu dispozițiile de drept comunitar și stabilirea celui mai potrivit operator, este, dimpotrivă, lipsit de interes. Obiectivele de această natură nu trebuie să fie luate în considerare în încadrarea unei activități în conformitate cu jurisprudența citată(17).

54. Licitația a avut ca obiect dreptul de utilizare pe o perioadă de 20 de ani a anumitor frecvențe radio pentru exploatarea unei rețele de telecomunicații mobile. Acest drept, respectiv vocația la atribuirea sa, a fost dobândit de acele întreprinderi care au formulat ofertele cele mai ridicate în cadrul licitației.

55. Nici calificarea juridică a acordării de către stat a drepturilor de utilizare a frecvențelor – în calitate de autorizare de drept administrativ sau de prestație de drept civil –, nici definiția contraprestației corespunzătoare a întreprinderii nu sunt decisive pentru stabilirea caracterului obiectiv al activității. Într-adevăr, drepturile au fost, în orice caz, atribuite numai în schimbul unei sume de bani rezultate în urma licitației, astfel încât prestația financiară se află în legătură directă cu atribuirea drepturilor. În plus, redevențele de utilizare a frecvențelor nu reprezintă o taxă prin care sunt acoperite numai costurile administrative ale atribuirii frecvențelor.

56. Întrebarea dacă obținerea de venituri a fost un motiv în conceperea procedurii de atribuire a drepturilor de utilizare a frecvențelor este de asemenea nedecisivă. Telekom-Control-Kommission a atribuit într-adevăr, în mod obiectiv, drepturile în schimbul unei prestații financiare care ar trebui să reflecte valoarea economică a drepturilor și care a depășit net cheltuielile efectuate pentru această procedură de atribuire. Întrucât regulamentul licitației a stabilit oferte minime de până la 50 de milioane EUR, obținerea unor venituri importante a fost de asemenea prevăzută de la început. Faptul că aceste venituri s-au aflat ori nu s-au aflat în centrul acțiunii statului sau că nu au fost decât un efect secundar inerent acestui tip de procedură de atribuire nu poate avea nicio incidență asupra încadrării licitației în raport cu taxa pe valoarea adăugată.

57. Faptul că atribuirea drepturilor de utilizare a frecvențelor s-a înscris în final într-un cadru normativ inspirat din reglementarea comunitară nu se opune ca aceasta să fie considerată activitate economică. Respectarea acestor date juridice nu conferă actului decât o orientare (obligatorie) care, de asemenea, nu trebuie luată în considerare pentru ca o operațiune să fie sau să nu fie considerată activitate economică(18).

58. Consultarea anexei D punctul 7 la A așea directivă arată că o activitate de reglementare poate fi supusă taxei pe valoarea adăugată ca activitate economică. Printre activitățile considerate, într-adevăr, activități ale statului supuse taxei pe valoarea adăugată, în conformitate cu articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf din Așea directivă, în această anexă figurează operațiunile agenților agricole de intervenție efectuate asupra produselor agricole și în temeiul regulamentelor privind organizarea comună a pieței respectivelor produse. Dacă un organism de intervenție vinde produse din stocul său, trebuie, prin urmare, să plătească taxa pe valoarea adăugată, deși operațiunile au ca scop în primul rând reglementarea pieței, iar nu obținerea unor venituri.

59. În temeiul caracteristicilor obiective externe ale operațiunii, noțiunii de activitate economică i se dă o întindere vastă, care este conformă concepției Curții în această problemă (19). Dacă în acest stadiu al examinării s-ar considera deja că un organism public acționează pentru îndeplinirea misiunii sale legale, directiva ar avea un domeniu de aplicare dintr-odată redus considerabil. În special, nu ar mai exista decât o marjă redusă pentru aplicarea articolului 4 alineatul (5) din Așea directivă, cu toate că această prevedere cuprinde norme speciale în ceea ce privește autoritățile publice.

60. Într-adevăr, în special în hotărârea cunoscută sub numele Eurocontrol(20), citată de unele dintre părți, Curtea s-a pronunțat în sensul că exercitarea prerogativelor publice nu reprezintă activități economice reglementate de normele de concurență din Tratatul CE.

61. Totuși, normele de concurență și A șasea directivă privind taxa pe valoarea adăugată au la bază noțiuni diferite privind activitatea economică. În dreptul concurenței, exercitarea puterii publice este un criteriu de excludere în ceea ce privește o activitate economică relevantă din punctul de vedere al concurenței. În dreptul concurenței lipsește însă o dispoziție specială care să vizeze activitățile statului în exercitarea puterii publice.

62. Noțiunea de activitate economică cuprinsă la articolul 4 alineatele (1) și (2) din A șasea directivă este mai cuprinzătoare decât cea rezultată de dreptul concurenței. În primul rând, exercitarea puterii publice nu are aici nicio incidență. Acest aspect nu este luat în considerare decât într-un stadiu ulterior al examinării, mai exact în cadrul regimului special prevăzut la articolul 4 alineatul (5). Această prevedere ar fi în mare măsură superfluă dacă, prin analogie cu dreptul concurenței, A șasea directivă nu ar avea în niciun mod vocația de a fi aplicată actelor de autoritate publică.

2. Exploatarea unui bun în vederea obținerii de venituri cu caracter de continuitate

63. În conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din A șasea directivă, este considerată ca activitate economică în special o operațiune care cuprinde exploatarea unui bun corporal sau necorporal în scopul obținerii unor venituri cu caracter de continuitate. Dreptul de utilizare a frecvențelor reprezintă un bun necorporal.

64. Conform unei jurisprudențe constante, noțiunea de exploatare, potrivit principiului neutralității sistemului comun al taxei pe valoarea adăugată, acoperă toate operațiunile, fără a se lua în considerare forma lor juridică(21). Astfel, Curtea a apreciat că reprezintă exploatare a unor bunuri, spre exemplu, închirierea, care trebuie considerată activitate economică în sensul articolului 4 alineatul (2) din A șasea directivă(22). Telekom-Control-Kommission a atribuit reclamantelor, în schimbul plății unei taxe, un drept de utilizare a frecvențelor limitat în timp. Această operațiune, asemănătoare unei închirieri sau unei arendări, trebuie considerată drept exploatare a unui bun necorporal în scopul obținerii de venituri.

65. Finanzprokuratur, precum și guvernele danez, olandez și austriac susțin însă că veniturile obținute nu au *caracter de continuitate*, pentru că atribuirea frecvențelor a fost o operațiune unică.

66. În timp ce termenul „nachhaltig” folosit în versiunea în limba germană nu este extrem de clar, compararea cu alte versiuni lingvistice arată foarte clar că obținerea de venituri trebuie să fie concepută pe lungă durată(23). Exploatarea comercială a unui bun cu simplu titlu ocazional nu constituie, prin urmare, o activitate economică în sensul articolului 4 alineatele (1) și (2) din A șasea directivă, după cum a stabilit Curtea în hotărârea Enkler(24).

67. Atribuirea drepturilor de utilizare a frecvențelor care trebuie analizată în speță nu este însă o exploatare ocazională, în acest sens. Vom aminti pe scurt cuprinsul cauzei Enkler pentru clarificarea situației. Atunci se pune problema de a se stabili dacă închirierea ocazională a unui camping-car, pe care proprietarul îl utilizează de altfel în principal cu titlu privat, trebuie să fie considerată și ea o exploatare a unui bun în scopul obținerii de venituri cu caracter de continuitate.

68. Curtea și-a întemeiat analiza pe natura bunului. Faptul că un bun este destinat în mod

obi?nuit unei exploata?ri exclusiv economice este suficient, în general, pentru a se admite c? proprietarul s?u îl exploateaz? în cadrul activit?iilor economice ?i, în consecin??, pentru realizarea unor venituri cu caracter de continuitate. În schimb, dac? un bun este, prin natura sa, susceptibil de a fi utilizat atât în scopuri economice, cât ?i private, va trebui analizat ansamblul condi?iilor exploata?rii sale pentru a se determina dac? este utilizat în scopul ob?inerii de venituri care prezint? efectiv un caracter de continuitate(25).

69. În cazul dreptului de utilizare a frecven?elor radio pentru furnizarea telecomunica?iilor mobile UMTS ?i GSM, se poate lua în considerare doar o exploatare economic?. Rezult? c? în acest caz în mod aprioric nu se pune problema delimit?rii exploata?rii economice de exploatarea privat? a unui bun. Nu mai poate fi vorba nici de o exploatare economic? strict ocazional? care are un caracter secundar fa?? de o exploatare privat?.

70. Sistemul radioelectric transeuropean cu resurse partajate TETRA trebuie îns? s? fie utilizat în general ?i pentru comunica?iile autorit??ilor de ordine ?i de securitate ?i alte asemenea autorit??i. În cazul în care acestea transmit dreptul de exploatare a re?elei unui operator privat, ar exista în această privin?? o exploatare economic? a frecven?elor corespunz?toare. În orice caz, nici în ceea ce prive?te drepturile de utilizare a frecven?elor atribuite pentru sistemul radioelectric transeuropean cu resurse partajate TETRA nu este clar c? prin aceasta s?ar determina numai o exploatare lucrativ? par?ial?.

71. Faptul c? drepturile de utilizare a frecven?elor nu au fost atribuite decât o singur? dat? pentru o perioad? lung? nu face totu?i ca exploatarea lor economic? s? fie ocazional?. În această privin??, nu trebuie s? fie luat? în considerare frecven?a cu care o persoan? imposibil? desf??oar? opera?iuni similare, ci trebuie s? se analizeze dac? bunul în sine produce venituri în mod durabil. În spe??, nu exist? niciun dubiu asupra acestui aspect. Dreptul de utilizare a frecven?elor a fost atribuit pentru 20 de ani ?i aduce venituri statului în toat? această perioad?.

72. Faptul c? redeven?a de utilizare a frecven?elor nu a trebuit s? fie pl?tit? decât în dou? tran?e imediat dup? atribuirea drepturilor, iar nu sub forma unei rente periodice nu schimb? cu nimic caracterul de continuitate al veniturilor ob?inute. Teoretic, redeven?a de utilizare a frecven?elor ar fi putut fi conceput? ?i sub alt? form?. Aplicarea celei de A ?asea directive nu poate depinde îns? de modalit??ile de plat? a redeven?ei, care are la baz? voin?a p?r?ilor.

73. În mod independent de aceasta, drepturile de utilizare a frecven?elor sunt susceptibile de a fi remise, transmise sau retrase înainte de termen, astfel încât nu poate fi vorba de o atribuire unic? a dreptului de utilizare pentru 20 de ani.

74. În sfâr?it, atribuirea limitat? în timp a dreptului de utilizare nu este comparabil? cu înstr?inarea de titluri de valoare, pe care Curtea nu o asimileaz? – atunci când nu intervine în contextul administr?rii comerciale a plasamentelor – unei activit??i economice pentru dou? motive(26).

75. Veniturile ob?inute din de?inerea ?i din înstr?inarea de titluri de valoare – mai exact dividendele ?i câ?tigurile bursiere – nu rezult? din utilizarea lor activ?, ci decurg direct din dreptul de proprietate asupra acestora. Spre deosebire de acestea, veniturile ob?inute din atribuirea frecven?elor nu sunt venituri care decurg numai din dreptul de a dispune de frecven?e, precum dividendele ?i câ?tigurile bursiere, ci venituri care provin din exploatarea acestui drept.

76. Veniturile din înstr?inarea de titluri de valoare nu sunt, pe de alt? parte, încasate decât o singur? dat?. Din moment ce bunul a p?r?sit patrimoniul vânz?torului, acesta nu îl mai poate exploata pentru a ob?ine venituri. În schimb, statul nu renun?? definitiv la dreptul de a dispune de frecven?e. Dimpotriv?, acest drept îi revine cel târziu la expirarea duratei de valabilitate a atribuirii

frecven?elor ?i atunci poate fi din nou atribuit.

77. Prin urmare, trebuie s? se r?spund? astfel la a ?asea întrebare:

Atribuirea prin licita?ie, realizat? de un organism de stat, a dreptului de utilizare pe o perioad? dat? a unor p?r?i determinate ale spectrului electromagnetic pentru oferirea de servicii de telecomunica?ii trebuie asimilat?, în condi?iile litigiului din ac?iunea principal?, exploat?rii unui bun necorporal în scopul ob?inerii de venituri cu caracter de continuitate ?i, astfel, unei activit??i economice în sensul articolului 4 alineatele (1) ?i (2) din A ?asea directiv?.

B – *Cu privire la întreb?rile preliminare întâi?a cincea: condi?ii în care organisme publice ac?ioneaz? în calitate de persoane impozabile*

1. Observa?ie prealabil? referitoare la structura articolului 4 alineatul (5) din A ?asea directiv?

78. Potrivit normei de baz? din articolul 4 alineatul (5) primul paragraf din A ?asea directiv?, statele, autorit??ile regionale ?i locale ?i alte organisme de drept public nu sunt considerate persoane impozabile pentru activit??ile sau opera?iunile în care se angajeaz? ca autorit??i publice. Dispozi?ia exclude astfel de la impunerea fiscal? general? autorit??ile publice, chiar ?i atunci când acestea desf??oar? o activitate economic? în sensul articolului 4 alineatele (1) ?i (2) din A ?asea directiv?. Exercitarea puterii publice este astfel asimilat? unui act al unui consumator privat.

79. În conformitate cu al doilea paragraf, statul are totu?i calitatea de persoan? impozabil?, prin derogare de la primul paragraf, atunci când considerarea acestuia ca persoan? neimpozabil? ar conduce la denatur?ri semnificative ale concuren?ei. Ideea care st? la baza acestei dispozi?ii este c? anumite organisme ale statului pot – chiar ?i atunci când se angajeaz? în opera?iuni ca autorit??i publice – s? intre în rela?ii concuren?iale cu prest?ri ale concuren?ilor priva?i. Aceast? dispozi?ie are astfel rolul de a garanta neutralitatea fiscal?(27).

80. În sfâr?it, în conformitate cu al treilea paragraf, organismele de stat au întotdeauna calitatea de persoane impozabile pentru activit??ile enumerate în anexa D, în m?sura în care acestea nu sunt neglijabile. Activit??ile care sunt enumerate pot fi, prin urmare, luate în considerare f?r? a fi nevoie s? se analizeze dac? statul le îndepline?te în exercitarea puterii publice.

81. Domeniile men?ionate în anexa D – inclusiv serviciile de telecomunica?ii – privesc, în esen??, presta?ii economice(28) care sunt sau au fost cel mai adesea îndeplinite de stat în exercitarea puterii publice numai datorit? importan?ei acestora pentru interesul general, dar care ar putea fi oferite ?i de întreprinderi private(29). Anumite ramuri economice men?ionate au fost între timp liberalizate. Întreprinderi private se afl? astfel în concuren?? efectiv? în parte cu fostele monopoluri de stat privatizate, în parte cu monopolurile de stat înc? subzistente. A ?asea directiv? a luat evident în considerare aceast? evolu?ie de la adoptarea sa în 1977.

82. Dac? atribuirea frecven?elor de telecomunica?ii mobile ar urma s? fie considerat? activitate care nu este neglijabil? în domeniul telecomunica?iilor, atunci aceasta ar fi în orice caz supus? taxei pe valoarea ad?ugat?, f?r? a depinde de exercitarea puterii publice sau de o denaturare concret? a concuren?ei.

83. Având în vedere economia dispozi?iei, imediat dup? examinarea primei, a celei de a doua ?i a celei de a treia întreb?ri, trebuie analizat? mai întâi cea de a cincea întrebare, care urm?re?te interpretarea articolului 4 alineatul (5) primul paragraf din A ?asea directiv?. Numai când atribuirea drepturilor de utilizare a frecven?elor se realizeaz? în exercitarea puterii publice trebuie

Întreabă: clarificat dacă organismul public care operează este totuși persoană impozabilă potrivit articolului 4 alineatul (5) al doilea paragraf, întrucât, altfel, ar risca să se producă denaturări semnificative ale concurenței.

2. Cu privire la prima întrebare preliminară: noțiunea de servicii de telecomunicații prevăzută în anexa D la Așasea directivă cuprinde și atribuirea prin licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor?

84. Părțile nu sunt de acord, în esență, asupra aspectului dacă noțiunea „telecomunicații” din anexa D punctul 1 cuprinde numai oferta de servicii de telecomunicații(30) însăși – aceasta este ceea ce susțin pârâta, guvernele care au prezentat observații și Comisia – sau, în egală măsură, alte activități aflate în legătură cu aceasta și, prin urmare, și atribuirea drepturilor de utilizare a frecvențelor, după cum susțin reclamantele.

85. Din formularea anexei D nu se poate deduce niciun indiciu care să permită clarificarea acestei controverse. Nu se poate acorda nicio semnificație faptului că versiunea în limba germană utilizează noțiunea perimată între timp „Fernmeldewesen”, iar nu noțiunea „Telekommunikation”. În alte versiuni, aici se găsește, la fel, noțiunea aflată anterior în uz în fiecare limbă (a se vedea, de exemplu, „telecommunications”, respectiv „télécommunications”). În rest, noțiunile „Fernmeldewesen” și „Telekommunikation” sunt aproape sinonime.

– Interpretarea istorică?

86. Printr-o interpretare istorică s-ar putea susține că atribuirea frecvențelor de telecomunicații mobile unor întreprinderi private nu ar putea fi acoperită de noțiunea de servicii de telecomunicații, întrucât, în momentul adoptării directivei, în anul 1977, administrațiile de stat ale poștei îndeplineau în regie proprie toate serviciile de telecomunicații. Astfel, legiuitorul comunitar nu a dorit, probabil, să adopte inițial norme referitoare la atribuirea frecvențelor de telecomunicații către operatori privați.

87. T-Mobile Austria propune întreabă: se ia în considerare în cadrul interpretării istorice schimbarea condițiilor de fapt (interpretarea evolutivă) și se întrebe ce ar fi vrut să reglementeze legiuitorul istoric având în vedere situația actuală din acțiunea principală(31). În această abordare nu ar fi exclus de la început ca legiuitorul să fi vrut să acopere și atribuirea frecvențelor prin noțiunea de servicii de telecomunicații.

88. Totuși, metoda de interpretare istorică nu are, oricum, decât o relevanță secundară și nu este determinantă prin ea însăși(32). În plus, este cu atât mai mult necesar ca dispozițiile cuprinse în Așasea directivă să fie interpretate în mod sistematic, în special luându-se în considerare obiectivul acesteia.

– Interpretarea sistematică?

89. Pe plan sistematic, definiția serviciilor de telecomunicații de la articolul 9 alineatul (2) litera (e) a zecea liniuă din Așasea directivă(33) ar putea, în primul rând, să prezinte interes. Aceasta are următorul cuprins:

„«Servicii de telecomunicații» înseamnă servicii care au ca obiect transmiterea, emiterea și recepția de semnale, înscrisuri, imagini și sunete sau de informații de orice natură prin cablu, radio, mijloace optice sau alte mijloace electromagnetice, inclusiv cedarea dreptului de utilizare a mijloacelor pentru astfel de transmițeri, emiteri sau recepții. [...]” [traducere neoficială]

90. În cazul prestațiilor de servicii, articolul 9 definește locul care este considerat locul de

prestare a serviciilor. Alineatul (2) litera (e) stabilește de asemenea, în special pentru prestările de servicii de telecomunicații definite la această literă, că, în cazul prestațiilor de servicii transfrontaliere, locul prestației este locul unde își are sediul destinatarul prestației de servicii.

91. În măsura în care anumite guverne și Comisia consideră pe fond că este oportun să tragă concluzii din această definiție, acestea apreciază că definiția nu include decât serviciile de telecomunicații în sens strict. Drepturile de utilizare „a mijloacelor pentru transmitere, pentru emisie sau pentru recepție”, menționate în această dispoziție, se referă, în opinia lor, la infrastructură, iar nu la drepturile de utilizare a frecvențelor.

92. Câteva reclamante deduc contrariul din acest fragment care, în limba engleză, are următorul cuprins: „including the related transfer or assignment of the right to use the capacity for such transmission, emission or reception”. Noțiunea „capacity” este cu siguranță folosită de asemenea, în opinia lor, în sensul de „frequency spectrum capacity”.

93. Într-adevăr, versiunea în limba engleză pare să permită această interpretare; alte versiuni lingvistice contribuie totuși la susținerea interpretării guvernelor care au prezentat observații și a Comisiei(34). În cazul unei eventuale diferențe între versiunile lingvistice, finalitatea unei dispoziții dobândește o importanță specială(35) care, de asemenea, pledează în acest caz împotriva includerii atribuirii frecvențelor.

94. După cum arată în mod întemeiat guvernul olandez, reglementarea trebuie să garanteze că prestațiile de servicii de telecomunicații efectuate din state terțe către destinatari din Comunitate sunt impozitate în Comunitate(36). Această apreciere este valabilă doar pentru serviciile de telecomunicații în sens strict. Prin urmare, drepturile de utilizare a frecvențelor sunt în orice caz atribuite de autoritățile respective din propria lor țară. În plus, în majoritatea cazurilor, dobânditorii prestațiilor, mai exact, destinatarii prestațiilor pot de asemenea să fie stabiliți în statul în care este atribuită frecvența, deoarece este puțin probabil ca o rețea de telecomunicații mobile UMTS să fie pusă în funcțiune și exploatată în lipsa unui sediu comercial fix sau a unei filiale în statul respectiv.

95. Anumite guverne și Comisia fac referire, în afară de aceasta, la definiția serviciilor de telecomunicații care figurează în directivele adoptate în această materie privind piața internă. Interpretarea celei de A șasea directive prin luarea în considerare a definițiilor formulate în actele normative care reglementează respectiva materie și care nu urmăresc obiective diferite de reglementare a taxei pe valoarea adăugată este absolut conformă cu jurisprudența Curții de Justiție(37).

96. Articolul 2 punctul 4 din Directiva 90/387/CEE a Consiliului din 28 iunie 1990 de instituire a pieței comune a serviciilor de telecomunicații prin punerea în aplicare a operațiilor de rețele deschise(38) definește serviciile de telecomunicații ca fiind „serviciile care constau, în întregime sau parțial, în transmiterea și în direcționarea de semnale printr-o rețea de telecomunicații prin procedee de telecomunicații, cu excepția radiodifuziunii și a televiziunii”. [traducere neoficială] Potrivit acestei definiții, atribuirea drepturilor de utilizare a frecvențelor nu reprezintă un serviciu de telecomunicații.

97. R?mân totu?i îndoieli referitoare la întrebarea dac? defini?iile no?iunilor pe care le?am citat mai sus pot fi transpuse f?r? restric?ie în anexa D, deoarece ele se raporteaz? de fiecare dat? la „Telekommunikationsdienste”, respectiv „Telekommunikationsdienstleistungen” („telecommunication services” în versiunile în limba englez?), în timp ce în anexa D se men?ioneaz? „Fernmeldewesen” („telecommunications” în versiunea în limba englez?). Aceast? no?iune ar putea fi în?eleas? ca o descriere mai larg? a acestui domeniu de activitate care include ?i alte activit??i decât prest?rile de servicii de telecomunica?ii în sens strict.

– Interpretarea teleologic?

98. Scopul normei cuprinse în articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf coroborat? cu anexa D este totu?i decisiv. Dup? cum a ar?tat avocatul general Alber, activit??ile enumerate în anexa D sunt activit??i pentru care beneficiul economic este esen?ial ?i evident(39).

99. Aceste prest?ri fiind sau putând s? fie *prin îns??i natura lor* oferite ?i de întreprinderi private, în general se presupune c? influen?a asupra concuren?ei este important?. Scopul normei este ca, în aceast? situa?ie, s? asimileze statul unei persoane private impozabile. În conformitate cu cel de al doilea paragraf, celelalte presta?ii ale statului nu sunt supuse taxei pe valoarea ad?ugat? decât în cazul în care exist? un risc de denaturare semnificativ? a concuren?ei.

100. Asimilarea statului cu o persoan? privat? impozabil? este oportun? numai cu privire la prest?rile de servicii de telecomunica?ii în sens strict, deoarece aceste prest?ri pot fi oferite între timp ?i de întreprinderi private. În schimb, în stadiul actual de evolu?ie(40), prima atribuire a drepturilor de utilizare a frecven?elor este o competen?? rezervat? statului(41). Chiar dac? atribuirea drepturilor de utilizare a frecven?elor ar trebui, probabil, în anumite împrejur?ri, s? se afle în raporturi de concuren?? cu revânzarea unor astfel de drepturi de c?tre întreprinderi private(42), pentru aceast? activitate nu se impune nicio asimilare general? a statului cu persoanele private impozabile. În orice caz, trebuie mai degrab? s? se examineze dac? impozitarea prest?rii statului este necesar? pentru protejarea concuren?ei conform criteriilor cuprinse în articolul 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A ?asea directiv?.

101. Trebuie, prin urmare, s? se r?spund? la prima întrebare c? no?iunea „telecomunica?ii”, care figureaz? în anexa D punctul 1 la A ?asea directiv?, nu acoper?, în stadiul actual de evolu?ie, atribuirea drepturilor de utilizare a frecven?elor pentru oferta de servicii de telecomunica?ii mobile realizat? de stat.

3. Cu privire la a doua ?i la a treia întrebare preliminar?: opera?iune non neglijabil? în sensul articolului 4 alineatul (5) al treilea paragraf din A ?asea directiv?.

102. În conformitate cu articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf din A ?asea directiv?, trebuie îndeplinite cumulativ dou? condi?ii pentru ca organismele de drept public s? fie considerate persoane impozabile: acestea trebuie s? îndeplineasc? una dintre activit??ile enumerate în anexa D ?i importan?a acestei activit??i nu poate fi neglijabil?.

103. Astfel cum am stabilit în r?spunsul la prima întrebare, în cazul atribuirii drepturilor de utilizare a frecven?elor de c?tre Telekom?Control?Kommission nu era vorba despre o prestare de servicii de telecomunica?ii în sensul anexei D punctul 1 la A ?asea directiv?.

104. Prin urmare, nu este necesar s? se analizeze dac? activitatea are o importan?? neglijabil?, cu toate c? statul membru ob?ine prin intermediul acesteia redeven?e de valoare considerabil?, care fac obiectul celei de a treia întreb?ri preliminare. Eventualele consecin?e ale unei transpuneri na?ionale, care în aceast? privin?? derog? de la directiv?, sunt de asemenea lipsite de

important?. Prin urmare, cea de a doua întrebare nu necesită, la fel ca și cea de a treia întrebare, un răspuns.

4. Cu privire la a cincea întrebare preliminară: exercitarea autorității publice în sensul articolului 4 alineatul (5) primul paragraf din A seșea directivă.

105. În conformitate cu articolul 4 alineatul (5) primul paragraf din A seșea directivă, trebuie îndeplinite cumulativ două condiții pentru ca norma privind neimpozitarea să fie aplicabilă, și anume exercitarea de activități de către un organism public și exercitarea acestei activități în calitate de autoritate publică(43).

106. Cu privire la prima condiție, Curtea a stabilit că activitatea unui particular nu este scutită de TVA numai datorită simplului fapt că aceasta constă în acte care propriu-zis sunt rezervate autorității publice(44). În această privință, Curtea a avut în vedere în special operatorii economici independenți neîncadrați în administrația publică(45).

107. Telekom-Control-Kommission este integrat în cadrul Telekom-Control GmbH. Cu toate că, din punctul de vedere al formei, este vorba despre o societate de drept privat, niciuna dintre părți nu exprimă îndoieli cu privire la faptul că Telekom-Kontrol-Kommission trebuie considerat parte integrantă a administrației publice. Este de competența instanței de trimitere să analizeze dacă această calificare este conform dreptului național.

108. Curtea a explicat astfel a doua condiție în hotărârea Fazenda Pública/Câmara Municipal do Porto(46):

„În ceea ce privește această ultimă condiție, modalitățile de exercitare a activităților în cauză sunt cele care permit să se determine sfera neimpozitării organismelor publice [...](47).

Astfel, rezultă dintr-o jurisprudență consacrată a Curții că activitățile desfășurate în calitate de autorități publice în sensul articolului 4 alineatul (5) primul paragraf din A seșea directivă sunt acelea îndeplinite de organismele de drept public în cadrul regimului juridic care le este propriu, cu excluderea activităților pe care le exercită în aceleași condiții juridice ca și operatorii economici privați [...](48).”

109. Curtea a adăugat că nu se poate întemeia pe obiectul sau pe scopul acestei activități(49).

110. Reclamantele apreciază că statul s-a comportat ca un operator economic privat la scoaterea la licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor. Acesta s-a servit de un instrument de drept privat pentru a acționa și a încasat redevențe importante drept contraprestație pentru atribuirea frecvențelor.

111. Statele membre care au prezentat observații și Comisia subliniază în schimb că atribuirea drepturilor de utilizare a frecvențelor este, potrivit dispozițiilor relevante naționale și comunitare, rezervată numai statului, care este supus în această privință unor obligații speciale.

112. Trebuie să se constate în această privință că, în conformitate cu articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 97/13, numai o autoritate națională de reglementare poate atribui licențe individuale care permit exploatarea unei rețele de telecomunicații. Autoritatea trebuie să respecte astfel condițiile care figurează la articolele 9 și 10 din directivă. Atunci când un stat membru nu acordă decât un număr limitat de licențe individuale, el trebuie să realizeze selecția pe baza unor criterii obiective, nediscriminatorii, transparente, echilibrate și detaliate [articolul 10 alineatul (3) din Directiva 97/13]. Redevenșele obținute în acest temei sunt supuse condițiilor cuprinse în articolul 11 alineatul (2) din Directiva 97/13.

113. Chiar dacă aprecierea finală a cadrului juridic național este rezervată instanței de trimitere, nu există nicio îndoială că, în conformitate cu TKG, prima atribuire a drepturilor de utilizare a frecvențelor poate fi efectuată exclusiv de către Telekom-Control-Kommission. Obligațiile pe care i le impune reglementarea națională își au originea în cerințele formulate prin Directiva 97/13.

114. Niciun particular nu poate acorda în mod direct drepturi de această natură. Particularii pot totuși să transmită între aceștia frecvențele care au fost atribuite de către stat. Cesiunea nu este însă comparabilă cu prima atribuire, întrucât aceasta se bazează numai pe un drept de dispoziție derivat, în timp ce prima atribuire reprezintă o competență originară a statului. Nici schimbul de bancnote între particulari nu ar putea fi asimilat cu prerogativa statului de a bate monedă. Aceasta permite să se concluzioneze că vânzarea la licitație a drepturilor de utilizare a frecvențelor era o activitate care aparținea unui organism de stat în cadrul puterii publice.

115. Acest lucru nu este incompatibil cu faptul că, pentru atribuirea frecvențelor, statul a recurs la instrumentul licitației – o procedură care provine din dreptul civil și care, prin urmare, poate fi folosită și de întreprinderi private.

116. În această privință nu este necesar să se răspundă la întrebarea privind importanța licitației în cadrul întregii proceduri de atribuire. Anumite reclamante susțin în legătură cu aceasta că, prin licitație, a luat naștere un contract de drept civil referitor la acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor. Altele recunosc, în schimb, că atribuirea propriu-zisă a frecvențelor s-a realizat numai prin actul administrativ subsecvent. Licitația nu ar fi servit altădată decât selecționării întreprinderii, careia i-au fost apoi transmise drepturile în forma administrativă necesară.

117. Curtea a considerat într-adevăr că modalitățile de punere în aplicare sunt determinate. Ar fi totuși prea restrictiv să înțelegem prin aceasta doar „cum”, mai exact, numai forma actului. Ceea ce interesează mai degrabă, în primul rând, este să se analizeze dacă dispozițiile aplicabile permit, în cele din urmă, întreprinderilor private să desfășoare o activitate similară. În acest caz, statul ar trebui considerat persoană impozabilă pentru a nu se compromite neutralitatea impunerii taxei pe valoarea adăugată. În schimb, faptul că statul exercită prerogative care îi sunt conferite exclusiv, recurgând la o procedură cunoscută din dreptul civil, nu are nicio incidență asupra neutralității fiscale.

118. Teza reclamantelor ar conduce la concluzia că puterea publică nu se exercită decât atunci când statul adoptă acte administrative, mai exact atunci când acțiunea sa este strict reglementată de dreptul administrativ. Totuși, Curtea a respins expres această concepție în hotărârile pe care le-a pronunțat în cauzele privind plata taxei de autostradă(50).

119. În hotărârea Fazenda Pública/Câmara Municipal do Porto(51), întrucât administrarea parcurilor publice presupunea folosirea prerogativelor de putere publică, Curtea a concluzionat că activitatea era supusă unui regim special de drept public. În viziunea Curții, un act de drept administrativ, în care cetățeanul se află într-un raport de subordonare față de stat, constituie

astfel un indicator al exercitării autorității publice în sensul articolului 4 alineatul (5) primul paragraf din A șasea directivă, fără a fi o condiție obligatorie pentru această exercitare(52).

120. În afară de aceasta, aplicarea unitară a celei de A șasea directive ar putea risca să fie compromisă dacă, pentru a analiza forma pe care o îmbracă activitatea, se are în vedere ca temeiul cadrului juridic, deoarece este posibil ca în anumite state membre statul să se folosească mai des decât în alte state membre de instrumente de drept privat. Delimitarea dintre instrumentele de drept public și cele de drept privat poate de asemenea să difere de la o ordine juridică națională la alta.

121. Trebuie în plus să se atragă atenția asupra faptului că articolul 4 alineatul (5) primul paragraf din A șasea directivă impune numai ca prestația să fie îndeplinită de respectivele organisme *în calitate de autorități publice*. Astfel, licitația drepturilor de utilizare a frecvențelor nu poate fi privită în mod izolat(53). Această activitate se înscrie mai degrabă în cadrul general al administrării frecvențelor și al reglementării sectorului telecomunicațiilor. În acest context, statul acționează în principal în calitate de autoritate publică mai ales prin faptul că transpune în dreptul intern cerințele deciziei UMTS sau pe acelea ale directivelor referitoare la piața internă.

122. De altfel, nu este nicio contradicție în faptul că, în prezenta analiză, se ia în considerare contextul juridic mai larg al activității, în timp ce, pentru calificarea unei activități ca fiind economică, numai aspectul exterior trebuie să fie determinant. Cu siguranță, este mai degrabă în conformitate cu logica articolului 4 din A șasea directivă să se garanteze deplina aplicare a directivei, dându-se o interpretare largă alineatelor (1) și (2) într-o primă fază, însă reinându-se seama, la momentul aplicării alineatului (5), de condițiile juridice speciale în care acționează statul.

123. În fine, calificarea atribuirii frecvențelor prin licitație ca fiind o activitate desfășurată în calitate de autoritate publică nu este repusă în discuție din cauza veniturilor importante obținute astfel de stat. Într-adevăr, după cum s-a demonstrat, aceasta poate să determine atribuirea unui caracter economic acțiunii statului în sensul articolului 4 alineatul (2) din A șasea directivă. Activitățile desfășurate în calitate de autoritate publică subzistă totuși atunci când statul acționează în temeiul unui regim juridic special care îi este propriu.

124. Prin urmare, la a cincea întrebare preliminară trebuie să se răspundă astfel:

Prin activități desfășurate în calitate de autorități publice, în sensul articolului 4 alineatul (5) primul paragraf din A șasea directivă, se înțelege activitățile pe care le exercită organismele de drept public în cadrul unui regim special de drept public. Împrejurarea că statul se achită de îndatoririle care i-au fost încredințate în mod exclusiv, recurgând la o procedură cunoscută din dreptul civil, sau că obține venituri importante din activitatea sa nu exclude faptul că acesta acționează în calitate de autoritate publică.

5. Cu privire la a patra întrebare preliminară: tratarea organismelor de drept public ca persoane neimpozabile conduce la denaturări semnificative ale concurenței

125. În conformitate cu articolul 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A șasea directivă, organismele statului sunt considerate persoane impozabile și în cazul activităților care le sunt impuse în calitate de autorități publice, dacă tratarea lor ca persoane neimpozabile ar conduce la denaturări semnificative ale concurenței.

126. Conform celor statuate de Curte în hotărârea Comune di Carpaneto Piacentino și alții, statele membre sunt obligate:

„s? asigure calificarea drept persoane impozabile a organismelor de drept public pentru activit?ile pe care le exercit? în calitate de autorit?i publice în cazul în care aceste activit?i pot fi exercitate de asemenea în raporturi de concuren? cu ace?tia, de c?tre particulari, dac? aceast? calitate de persoane neimpozabile este susceptibil? s? conduc? la o denaturare semnificativ? a concuren?ei [...]”(54).

127. Atribuirea drepturilor de utilizare a frecven?elor este rezervat? exclusiv statului, astfel încât este exclus? orice concuren?? între prest?ri identice ale statului ?i ale altor operatori în momentul scoaterii frecven?elor la licita?ie. Reclamantele sus?in totu?i c? atribuirea de c?tre stat a frecven?elor cu scutire de taxa pe valoarea ad?ugat? ar putea intra în raporturi de concuren? cu o revânzare ulterioar? a drepturilor de utilizare a frecven?elor de c?tre operatori priva?i.

128. În aceast? privin??, trebuie s? se arate mai întâi c? aceast? calitate de persoan? impozabil?, respectiv de persoan? neimpozabil? trebuie apreciat?, în principiu, în momentul prest?rii(55). Rezult? c? influen?a asupra concuren?ei trebuie s? intervin? tot în acest moment.

129. Aceasta presupune c?, în momentul atribuirii frecven?elor, exista deja o pia?? a drepturilor de utilizare respective, ceea ce înseamn?, în primul rând, c? trebuiau s? existe deja drepturi de utilizare comparabile ?i, în al doilea rând, c? aceste drepturi trebuie s? fie transmisibile între particulari. Numai în aceste condi?ii atribuirea de frecven?e de c?tre stat se poate afla în rela?ii de concuren? cu transferul de c?tre particulari a drepturilor de utilizare a frecven?elor.

130. Este adev?rat c?, în hot?rârea Taksatorringen(56), Curtea a stabilit, în esen??, c? articolul 13(A) alineatul (1) litera (f) din A ?asea directiv? vizeaz? de asemenea denatur?ri ale concuren?ei pe care scutirea ar fi susceptibil? s? le produc? în viitor. Totu?i, este necesar ca riscul de denaturare a concuren?ei s? fie real(57).

131. Chiar dac? în prezent niciun concurent nu ofer? prest?ri concurente supuse taxei pe valoarea ad?ugat?, riscul de denaturare a concuren?ei poate fi real. Într?adev?r, o situa?ie ini?ial? dezavantajoas? este susceptibil? prin ea îns??i s? descurajeze poten?ialii concuren?i s? ac?ioneze pe pia??. În schimb, un risc real de aceast? natur? este exclus atunci când, din cauza contextului juridic, niciun concurent poten?ial nu poate face o ofert? care s? concureze cu frecven?ele atribuite de stat.

132. Cu privire la frecven?ele pentru telecomunica?iile mobile UMTS, trebuie constatat c? la momentul licita?iei, în anul 2000, niciun drept comparabil de utilizare a frecven?elor nu era disponibil pe pia??. Nu este clar dac? acest lucru este valabil ?i pentru drepturile de utilizare a frecven?elor GSM?DCS?1800, care au fost atribuite c?tre tele.ring în 1999, ?i pentru frecven?ele aferente sistemului radioelectric cu resurse partajate TETRA, pe care le?a ob?inut master?talk în februarie 2000.

133. Dac?, potrivit constat?rilor instan?ei de trimitere, în momentele relevante ar fi fost deja disponibile drepturi de utilizare a frecven?elor, atunci ar trebui s? se clarifice dac? acestea, potrivit dreptului na?ional aplicabil la acel moment, ar fi putut fi transmise între întreprinderi private. În afar? de aceasta, cesiunea între particulari trebuie, la rândul ei, s? fie supus? taxei pe valoarea ad?ugat?.

134. Abia în 2003, odat? cu noua versiune a TKG, comer?ul cu frecven?e în sens strict a devenit în mod sigur posibil, comer? care este de asemenea supus condi?iilor prev?zute la articolul 9 alineatul (4) din Directiva 2002/21. Cesiunea drepturilor de utilizare a frecven?elor, posibil? de atunci, nu are îns? inciden?? asupra situa?iei concuren?ei în momentul atribuirii frecven?elor. Dac? îns? statul atribuie acum din nou frecven?e, atunci aceast? împrejurare trebuie s? fie luat? în

considerare(58).

135. Părțile au opinii divergente cu privire la aspectul dacă posibilitatea, existentă deja, de a transmite o concesiune, inclusiv drepturile de utilizare a frecvențelor aferente acesteia, reprezintă o prestare care se află în concurență cu atribuirea frecvențelor de către stat(59). Dacă acesta este cazul depinde de interpretarea dispozițiilor de drept intern, interpretare care este rezervată instanței de trimitere.

136. Chiar dacă, în ce privește frecvențele TETRA și GSM, există deja o concurență potențială între atribuirea de către stat și cesiunea de către particulari, operațiunea desfășurată de stat ar fi trebuit impozitată numai dacă lipsa impozitării ar fi condus, potrivit constatărilor instanței de trimitere, la denaturări semnificative ale concurenței, în sensul articolului 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A șasea directivă.

137. Spre exemplu, aceasta ar avea loc în cazul în care statul furnizează *consumatorilor finali* aceeași prestație ca și întreprinderile private, astfel încât clienții ar trebui să plătească într-un caz prețul fără taxa pe valoarea adăugată, iar în celălalt caz, prețul majorat cu taxa pe valoarea adăugată(60). Întrucât consumatorii finali nu ar avea dreptul la deducerea taxei pe valoarea adăugată, prestarea operatorului privat ar fi mai scumpă, la nivelul sumei care i s-a aplicat taxa pe valoarea adăugată.

138. Dacă, în schimb, o *persoană impozabilă* dobândește drepturi de utilizare a frecvențelor de la un particular, numai în cazuri speciale și într-o măsură relativă această dobândire ar fi mai puțin interesantă decât dacă ar obține aceste drepturi de la stat, deoarece taxa pe valoarea adăugată fie poate fi dedusă imediat ca taxă aferentă intrărilor, fie poate fi recuperată într-un termen scurt. Cheltuielile legate de finanțare pot reprezenta cu siguranță sume importante în valoare absolută, dar, prin raportare la cheltuielile totale ocazionate de dobândirea drepturilor de utilizare a frecvențelor, aceste cheltuieli nu ating, în general, niveluri susceptibile de a provoca denaturări semnificative ale concurenței.

139. Deși comerțul cu frecvențe UMTS nu a fost posibil decât după atribuirea acestora și după crearea cadrului legal pentru cesiunea acestora, reclamantele apreciază că atribuirea acestora de către stat cu scutire de taxa pe valoarea adăugată ar putea conduce și aici la denaturări semnificative ale concurenței.

140. Totuși, după cum am afirmat, trebuie să existe, pe de o parte, un raport potențial de concurență în momentul respectivei operațiuni. Eventualitatea creșterii ulterioare a condițiilor legale necesare în acest scop nu este suficientă. Calificarea drept persoană impozabilă nu poate depinde de previziuni mai mult sau mai puțin incerte. Pe de altă parte, dezavantajul pentru cei care dobândesc ulterior drepturi de utilizare a frecvențelor de la un operator privat nu ar consta, de asemenea, decât în eventualele cheltuieli de finanțare a taxei pe valoarea adăugată, pe care ei nu ar fi putut să le deducă imediat, ceea ce nu creează denaturări semnificative ale concurenței.

141. Contextul global al pie?ei se modific? adesea cu at?at mai mult cu c?at cre?te perioada cuprins? ?ntre atribuirea drepturilor de utilizare a frecven?elor de c?tre stat ?i apari?ia comer?ului cu frecven?e. Al?i factori, cum ar fi noua estimare a valorii economice a utiliz?rii frecven?elor prin raportare la apari?ia unor modalit??i tehnice concurente pentru telecomunica?iile mobile UMTS, dob?ndesc o cu totul alt? pondere dec?at eventualul inconvenient financiar care decurge din imobilizarea temporar? a taxei aferente intr?rilor. Aceast? apreciere demonstreaz? de asemenea c? nu poate fi admis? existen?a unei denatur?ri a concuren?ei ?n sensul articolului 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A ?asea directiv? dec?at ?n cazul ?n care prest?rile sunt disponibile ?n acela?i moment ?i ?n care dob?nditorul poten?ial poate alege efectiv ?ntre dou? oferte comparabile.

142. Prin urmare, trebuie s? se r?spund? astfel la a patra ?ntrebare:

Nu exist? o denaturare semnificativ? a concuren?ei ?n sensul articolului 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A ?asea directiv? dec?at ?n cazul ?n care calificarea drept persoan? neimpozabil? a statului implic? un risc real de a afecta serios concuren?a operatorilor care ofer? ?n acel moment sau poten?ial prest?ri concurente. Un astfel de risc nu exist?, ?n principiu, atunci c?nd, ?n momentul ?n care statul ofer? prestarea, condi?iile legale nu permit ca operatorii priva?i s? ofere pe pia?? prest?ri concurente cu prest?rile statului.

C – *Cu privire la a ?aptea ?ntrebare: redeven?a de utilizare a frecven?elor trebuie ?n?eleas? ca o sum? net? sau ca o sum? brut??*

143. Prin intermediul acestei ?ntreb?ri instan?a de trimitere urm?re?te s? afle dac?, potrivit celei de A ?asea directive, redeven?a de utilizare a frecven?elor trebuie ?n?eleas? ca o contrapresta?ie brut? sau ca o contrapresta?ie net?, ?i anume dac? redeven?a convenit? includea deja taxa pe valoarea ad?ug?t? ori dac? aceasta trebuia s? fie majorat? cu taxa pe valoarea ad?ug?t?.

144. ?ntruc? s?a stabilit deja c? atribuirea frecven?elor nu este o opera?iune supus? taxei pe valoarea ad?ug?t?, nu este necesar s? se r?spund? la a ?aptea ?ntrebare.

145. Independent de aceasta, A ?asea directiv? nu con?ine nicio dispozi?ie cu privire la aceast? ?ntrebare. O redeven?? include sau nu include taxa pe valoarea ad?ug?t? mai degrab? ?n func?ie de conven?ia concret? a p?r?ilor. Dac? aceast? conven?ie nu este clar?, inten?ia p?r?ilor trebuie cercetat? conform regulilor de interpretare a dreptului intern aplicabil, ceea ce este exclusiv de competen?a instan?elor na?ionale.

V – Concluzie

146. ?n final, propunem s? se r?spund? astfel ?ntreb?rilor adresate de Landesgerichts f?r Zivilrechtssachen Wien:

„1) Atribuirea prin licita?ie, realizat? de un organism de stat, a dreptului de utilizare pe o perioad? determinat? a unei anumite p?r?i a spectrului electromagnetic pentru oferirea de servicii de telecomunica?ii mobile trebuie asimilat?, ?n condi?iile litigiului din ac?iunea principal?, exploata?rii unui bun necorporal ?n scopul ob?inerii de venituri cu caracter de continuitate ?i, astfel, unei activit??i economice ?n sensul articolului 4 alineatele (1) ?i (2) din A ?asea directiv? 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legisla?iilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea ad?ug?t?: baza unitar? de evaluare.

2) No?iunea «telecomunica?ii», care figureaz? ?n anexa D punctul 1 la A ?asea directiv?, nu acoper?, ?n stadiul actual de evolu?ie, atribuirea de c?tre stat a drepturilor de utilizare a

frecven?elor pentru a oferi servicii de telecomunica?ii mobile.

3) Prin activit??i desf??urate în calitate de autorit??i publice, în sensul articolului 4 alineatul (5) primul paragraf din A ?asea directiv?, se în?elege activit??ile pe care le exercit? organisme de drept public în cadrul unui regim special de drept public. Împrejurarea c? statul se achit? de îndatoririle care i?au fost încredin?ate în mod exclusiv, recurgând la o procedur? cunoscut? din dreptul civil, sau c? ob?ine venituri importante din activitatea sa nu exclude faptul c? acesta ac?ioneaz? în calitate de autoritate public?.

4) Nu exist? o denaturare semnificativ? a concuren?ei în sensul articolului 4 alineatul (5) al doilea paragraf din A ?asea directiv? decât în cazul în care calificarea drept persoan? neimpozabil? a statului implic? un risc real de a afecta serios concuren?a operatorilor care ofer? în acel moment sau poten?ial prest?ri concurente. Un astfel de risc nu exist?, în principiu, atunci când, în momentul în care statul ofer? prestarea, condi?iile legale nu permit ca operatorii priva?i s? ofere pe pia?? prest?ri concurente cu prest?rile statului.”

1 – Limba original?: germana.

2 – IMT?2000: International Mobil Telecommunications-2000 [Comunica?ii mobile interna?ionale-2000) este o norm? stabilit? de Uniunea Interna?ional? de Telecomunica?ii (UIT)]. UMTS: Universal Mobile Telecommunications System (Sistemul universal de telecomunica?ii mobile) [norme stabilite în cadrul Conferin?ei Europene a Administra?iilor de Po?t? ?i Telecomunica?ii (CEPT) ?i de Institutul European de Reglementare în Comunica?ii (ETSI) care reprezint? o parte a a?a?numitei familii IMT?2000].

3 – Global System for Mobile Communications (Sistemul global de comunica?ii mobile).

4 – Terrestrial Trunked Radio. Informa?ii suplimentare cu privire la aceste norme proprii unui sistem radioelectric digital se g?sesc pe prima pagina a site?ului societ??ii TETRA MoU Association Ltd (www.tetramou.com).

5 – A ?asea directiv? 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legisla?iilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea ad?ugat?: baza unitar? de evaluare (JO L 145, p. 1).

6 – Cauza C?369/04 (Hutchison ?i al?ii).

7 – Pârâta din ac?iunea principal? a indicat faptul c?, la momentul relevant, această dispozi?ie era înc? redactat? altfel, ?i anume: „Dac? antreprenorul efectueaz? presta?ii impozabile, atunci el este abilitat ?i, în m?sura în care el efectueaz? opera?iuni destinate unui alt antreprenor pentru întreprinderea acestuia, la cererea celui alt antreprenor este obligat s? elibereze facturi în care taxa este men?ionat? distinct.”

8 – CEPT este o organiza?ie interna?ional? la care sunt în prezent afiliate autorit??ile de reglementare în domeniul po?tei ?i telecomunica?iilor din 46 de state europene (informa?ii suplimentare se pot g?si pe prima pagin? a site?ului organiza?iei: www.cept.org).

9 – Prin această decizie, benzile de frecven?? de 1900-1980 MHz, 2010-2025 MHz ?i 2110-2170 MHz sunt rezervate aplica?iilor UMTS terestre, iar benzile de 1980-2010 MHz ?i 2170-2200 MHz sunt atribuite aplica?iilor UMTS care folosesc sateli?i.

10 – A se vedea în această privin?? informa?iile de pe prima pagin? a site?ului Oficiului European

pentru Radiocomunicații (ERO): www.ero.dk/ecc

11 – Directiva 97/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 aprilie 1997 privind un cadru comun pentru autorizațiile generale și licențele individuale în domeniul serviciilor de telecomunicații (JO L 117, p. 15), abrogată începând din 24 iulie 2003 prin Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru) (JO L 108, p. 33, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195).

12 – Citată la nota de subsol 11.

13 – JO 1999, L 17, p. 1.

14 – A se vedea concluziile avocatului general Mischo în care arată în mod detaliat că articolul 4 alineatul (5) este, ca s-a spus, conceput pe niveluri și structurat în excepții și excepții de la excepții [concluziile din 15 martie 1989 în cauza Comune di Carpaneto Piacentino și alții (231/87 și 129/88, Rec., p. 3233, punctul 8)].

15 – Hotărârile din 12 septembrie 2000, Comisia/Grecia (C-260/98, Rec., p. I-6537, punctul 26) și Comisia/Regatul Unit (C-359/97, Rec., p. I-6355, punctul 41), hotărârea din 21 februarie 2006, University of Huddersfield (C-223/03, Rec., p. I-1751, punctul 47); a se vedea de asemenea hotărârea din 26 martie 1987, Comisia/Țările de Jos (235/85, Rec., p. 1471, punctul 8), precum și, în același sens, în special hotărârea din 14 februarie 1985, Rompelman (268/83, Rec., p. 655, punctul 19), și hotărârea din 27 noiembrie 2003, Zita Modes (C-497/01, Rec., p. I-14393, punctul 38).

16 – Hotărârea din 6 aprilie 1995, BLP Group (C-4/94, Rec., p. I-983, punctul 24), și hotărârea din 12 ianuarie 2006, Optigen și alții (C-354/03, C-355/03 și C-484/03, Rec., p. I-483, punctul 45).

17 – A se vedea hotărârile citate la nota de subsol 16.

18 – A se vedea hotărârile Comisia/Țările de Jos (citată la nota de subsol 15, punctul 10), Comisia/Grecia (citată la nota de subsol 15, punctul 28) și Comisia/Regatul Unit (citată la nota de subsol 15, punctul 43).

19 – A se vedea jurisprudența citată la nota de subsol 15.

20 – Hotărârea din 19 ianuarie 1994, SAT Fluggesellschaft (C-364/92, Rec., p. I-43, punctul 30); a se vedea de asemenea, în această privință, hotărârea din 18 martie 1997, Diego Calì & Figli (C-343/95, Rec., p. I-1547, punctele 22 și 23), și hotărârea din 19 februarie 2002, Wouters și alții (C-309/99, Rec., p. I-1577, punctul 57).

21 – Hotărârea din 4 decembrie 1990, Van Tiem (C-186/89, Rec., p. I-4363, punctul 18), hotărârea din 26 iunie 2003, KapHag (C-442/01, Rec., p. I-6851, punctul 37), hotărârea din 29 aprilie 2004, EDM (C-77/01, Rec., p. I-4295, punctul 48), și hotărârea din 21 octombrie 2004, BBL (C-8/03, Rec., p. I-10157, punctul 36).

22 – Hotărârea din 26 septembrie 1996, Enkler (C-230/94, Rec., p. I-4517, punctul 22), hotărârea din 27 ianuarie 2000, Heerma (C-23/98, Rec., p. I-419, punctul 19). A se vedea de asemenea hotărârea din 14 februarie 1985, Rompelman (268/83, Rec., p. 655), în care Curtea a considerat că dobândirea unui drept de suprafață cu privire la o parte dintr-un imobil constituie o activitate economică.

23 – A se vedea, de exemplu, versiunea în limba engleză: „for the purpose of obtaining income therefrom on a continuing basis; în limba franceză: en vue d'en retirer des recettes ayant un caractère de permanence; în limba italiană: per ricavarne introiti aventi un certo carattere di stabilità; în limba spaniolă: con el fin de obtener ingresos continuados en el tiempo”.

24 – Hotărârea Enkler (citată la nota de subsol 22, punctul 20).

25 – Hotărârea Enkler (citată la nota de subsol 22, punctul 27).

26 – Hotărârea din 20 iunie 1996, Wellcome Trust (C-155/94, Rec., p. I-3013, punctul 32 și următoarele), și hotărârea EDM (citată la nota de subsol 21, punctul 57 și următoarele). A se vedea în continuare cauzele având ca obiect dezinerea și achiziționarea de acțiuni: hotărârea KapHag (citată la nota de subsol 21, punctul 38) și hotărârea din 26 mai 2005, Kretztechnik (C-465/03, Rec., p. I-4357, punctul 19 și următoarele).

27 – Hotărârea din 17 octombrie 1989, Comune di Carpaneto Piacentino și alții (citată la nota de subsol 14, punctul 22).

28 – A se vedea concluziile prezentate de avocatul general Alber la 29 iunie 2000 în cauza Fazenda Pública (C-446/98, Rec., p. I-11435, punctul 69).

29 – În anexa D se menționează în total 13 tipuri de activități în afară de serviciile de telecomunicații, de exemplu, furnizarea de apă, de gaz, de electricitate, transportul de persoane și de bunuri, serviciile portuare și aeroportuare, organizarea de târguri și de expoziții cu caracter comercial, activitățile birourilor comerciale de publicitate, activitățile agențiilor de turism, administrarea cantinelor de întreprinderi și altele.

30 – Guvernul Regatului Unit face referire în această privință la definiția serviciilor de telecomunicații formulată la articolul 2 punctul 4 din Directiva 90/387/CEE a Consiliului din 28 iunie 1990 de instituire a pieței comune a serviciilor de telecomunicații prin punerea în aplicare a operațiunii de rețele deschise (Open Network Provision – ONP) (JO L 192, p. 1), abrogată între timp, conform căreia „serviciile de telecomunicații” [reprezintă] serviciile care constau, în întregime sau parțial, în transmiterea și în direcționarea de semnale într-o rețea de telecomunicații prin procedee de telecomunicații, cu excepția radiodifuziunii și a televiziunii.

31 – T-Mobile Austria face trimitere pentru această metodă de interpretare la K. Larenz, *Juristische Methodenlehre*, Ediția a 7-a, München 1991, p. 329 și 344.

32 – A se vedea în această privință concluziile prezentate la 13 iulie 2006 în cauza Robins și Burnett (C-278/05, Rec., p. I-1053, punctele 80 și 81).

33 – Dispoziția a fost introdusă prin Directiva 1999/59/CE a Consiliului din 17 iunie 1999 de modificare a Directivei 77/388/CEE privind regimul taxei pe valoarea adăugată aplicabil în serviciile de telecomunicații (JO L 162, p. 63).

34 – A se vedea, în afară de versiunea în limba germană, în special versiunea în limba italiană (ivi compresa la cessione e la concessione, ad esse connesse, di un diritto di utilizzazione a *infrastrutture* per la trasmissione, l'emissione o la ricezione), versiunea în limba olandeză (met inbegrip van de daarmee samenhangende overdracht en verlening van rechten op het gebruik van *infrastructuur* voor de transmissie, uitzending of ontvangst) și versiunea în limba franceză (y compris la cession et la concession y afférentes d'un droit d'utilisation de *moyens* pour une telle transmission, émission ou réception – sublinierea noastră).

35 – A se vedea hotărârea din 27 martie 1990, Cricket St. Thomas (C-372/88, Rec., p. I-1345, punctul 19), hotărârea din 5 iunie 1997, SDC (C-2/95, Rec., p. I-3017, punctul 22), și hotărârea din 14 septembrie 2000, D (C-384/98, Rec., p. I-6795, punctul 16).

36 – A se vedea al patrulea considerent al Directivei 1999/59 (citată la nota de subsol 33), care are următorul cuprins:

„Ar trebui luate măsuri pentru a se garanta, în mod special, că serviciile de telecomunicații folosite de clienții stabiliți în Comunitate sunt impozitate în cadrul Comunității.” [traducere neoficială]

37 – A se vedea, recent, hotărârea din 4 mai 2006, Abbey National și alții (C-169/04, Rec., p. I-4027, punctul 61 și următoarele), precum și punctul 73 și următoarele din concluziile pe care le-am prezentat în această cauză la 8 septembrie 2005.

38 – JO L 192, p. 1. Directiva 90/387 a fost abrogată între timp prin Directiva 2002/21 (citată la nota de subsol 11). Definiția serviciilor de comunicații electronice care figurează la articolul 2 litera (c) din noua directivă-cadru include telecomunicațiile și are la bază, ca și precedentă, transmiterea de semnale prin rețele de comunicații electronice.

39 – Concluzii prezentate în cauza Fazenda Pública (citată la nota de subsol 28, punctul 69).

40 – Comisia intenționează totuși să adopte o atitudine orientată mai mult spre piață în ceea ce privește gestionarea/administrarea frecvențelor [a se vedea Comunicarea Comisiei din 14 septembrie 2005, O abordare care are la bază piața în domeniul gestionării/administrării spectrului radioelectric în Uniunea Europeană, COM (2005) 400 final].

41 – A se vedea în această privință, mai jos, punctul 102 și următoarele.

42 – A se vedea dezvoltările consacrate celei de a patra întrebări preliminare (mai jos, punctul 125 și următoarele).

43 – Hotărârea din 25 iulie 1991, Ayuntamiento de Sevilla (C-202/90, Rec., p. I-4247, punctul 18), precum și hotărârile Comisia/Grecia (citată la nota de subsol 15, punctul 34) și Comisia/Regatul Unit (citată la nota de subsol 15, punctul 49).

44 – A se vedea hotărârile Comisia/Țările de Jos (citată la nota de subsol 15, punctul 21), Ayuntamiento de Sevilla (citată la nota de subsol 43, punctul 19) și Comisia/Grecia (citată la nota de subsol 15, punctul 40).

45 – A se vedea hotărârile Comisia/Țările de Jos (citată la nota de subsol 15, punctul 22) și Ayuntamiento de Sevilla (citată la nota de subsol 43, punctul 20).

46 – Hotărârea din 14 decembrie 2000, Fazenda Pública (C-446/98, Rec., p. I-11435, punctele 16 și 17).

47 – Curtea face referire la hotărârea din 17 octombrie 1989, Comune di Carpaneto Piacentino și alții (citată la nota de subsol 27, punctul 15), și la hotărârea din 15 mai 1990, Comune di Carpaneto Piacentino și alții (C-4/89, Rec., p. I-1869, punctul 10).

48 – Curtea face referire la hotărârile citate la nota de subsol 15, Comisia/Regatul Unit (punctul 50) și Comisia/Grecia (punctul 35), precum și la alte hotărâri pronunțate în cauze paralele.

49 – Hotărârea din 17 octombrie 1989, Comune di Carpaneto Piacentino și alții (citată la nota de

subsol 27, punctul 13), și hotărârea Fazenda Pública (citată la nota de subsol 46, punctul 19).

50 – Hotărârile Comisia/Regatul Unit (citată la nota de subsol 15, punctul 51) și Comisia/Grecia (citată la nota de subsol 15, punctul 36).

51 – Hotărârea Fazenda Pública (citată la nota de subsol 46, punctul 22).

52 – A se vedea hotărârea din 15 mai 1990, Comune di Carpaneto Piacentino și alții (citată la nota de subsol 47, punctul 11).

53 – În hotărârea Fazenda Pública (citată la nota de subsol 46, punctul 22), Curtea nu a analizat izolat închirierea unui loc de staționare, ci administrarea locurilor publice de parcare în ansamblu.

54 – Hotărârea din 17 octombrie 1989, Comune di Carpaneto Piacentino și alții (citată la nota de subsol 47, punctul 24). A se vedea de asemenea hotărârea din 8 iunie 2006, Feuerbestattungsverein Halle (C-430/04, Rec., p. I-4999, punctul 25).

55 – Hotărârea din 2 iunie 2005, Waterschap Zeeuws Vlaanderen (C-378/02, Rec., p. I-4685, punctul 32).

56 – Hotărârea din 20 noiembrie 2003, Taksatorringen (C-8/01, Rec., p. I-13711).

57 – Hotărârea Taksatorringen (citată la nota de subsol 56, punctul 63).

58 – În conformitate cu Decizia CEPT/ECC (02) 06, banda de frecvențe între 2500 și 2690 MHz trebuie pusă la dispoziție până la data de 1 ianuarie 2008 pentru telecomunicațiile mobile IMT-2000/UMTS, în plus față de frecvențele autorizate deja pentru primele servicii 3G.

59 – TMobile Austria prezintă totuși că cesiunea unei concesiuni se realizează împreună cu cesiunea întregii întreprinderi. Existența în acest caz a unei operațiuni supuse taxei pe valoarea adăugată depinde de transpunerea articolului 5 alineatul (8) din A șasea directivă.

60 – Ipoteza formulată de reclamante în care o persoană care nu este supusă impozitului (de exemplu, un organism public), care nu are dreptul la deducerea taxei pe valoarea adăugată, dobândește o frecvență pare puțin probabil. Dacă un organism public utilizează frecvența în conformitate cu destinația sa în scopul de a oferi prestări de telecomunicații cu titlu oneros, el este supus impozitării în conformitate cu articolul 4 alineatul (5) al treilea paragraf coroborat cu anexa D la A șasea directivă. Cu atât mai mult este ipotetic și ideea că deducerea ar putea fi exclusă atunci când licențele nu ar fi utilizate pentru activități supuse taxei pe valoarea adăugată.